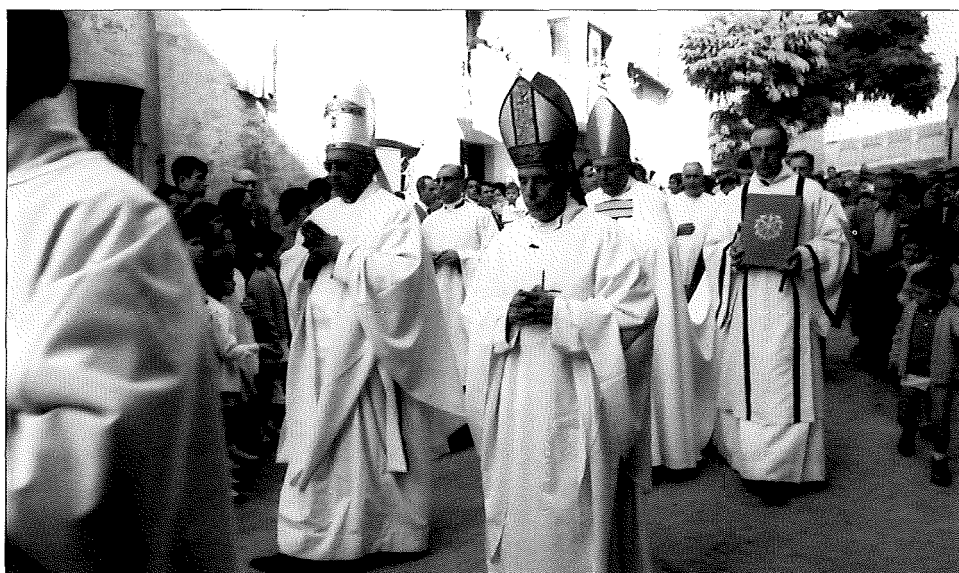

1968: PER MOLTS ANYS, BREDÀ!

ANDREU PUJOL MAS

El 4 d'octubre del 1068 el bisbe de Barcelona, Berenguer, i el de Girona, Berenguer Guifré, consagraven l'església del monestir de Sant Salvador de Breda. Ho feien davant del segon abat, de nom Amat, i de Ponç de Cabrera, successor dels fundadors del cenobi. Aquells 30 anys que separaven la fundació del monestir i la consagració de la seva església s'havien endut les vides del primer abat, Sunyer, i dels vescomtes Guerau i Ermessenda, impulsors de l'empresa. Poc es podien pensar –o potser sí, qui sap- els allà presents aquell dia de tardor que nou segles després s'aplegaria allà mateix una gentada per commemorar el fet.

AUTOR: FRANCESC MASTAMARCAN

Processó des de la rectoria fins a l'església

El 18 de març del 1968 va arribar a l'alcaldia de Breda, amb només 31 anys, Alfons Clavell. Abans, durant el govern de Josep Saurí, ja era regidor i potser ja estava curat d'espants, però es va trobar amb un bon enrenou. Breda, a diferència d'ara, era un municipi amb una certa potència industrial i comercial, i el nombre d'habitants s'havia incrementat en 1000 persones durant

les darreres dues dècades. Calia asfaltar carrers i il·luminar-los, millorar les instal·lacions de les escoles, solucionar el sanejament de les aigües... I, per postres, dos mesos després començaven les celebracions del Novè Centenari del monestir de Sant Salvador de Breda. Per sort, per aconseguir amb aquesta tasca, comptava amb una junta executiva amb trenta-dues persones més – reforçada amb una junta d'honor. Aquesta junta es va proposar aprofitar les celebracions per vincular el nom de Breda amb l'art i l'artesanania, recuperar el patrimoni local i reivindicar el passat medieval del seu cenobi.

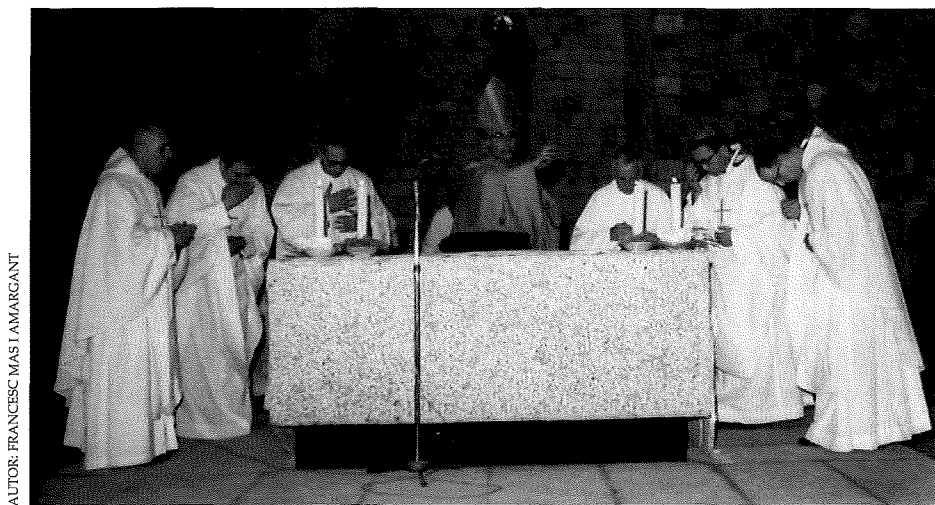

AUTOR: FRANCESC MAS I AMARGANT

Col·locació del nou altar a l'església de Breda

Les exposicions programades entre el 5 de maig i el 6 d'octubre –inici i fi de les celebracions del Novè Centenari- van ser molt diverses. La primera d'elles es va inaugurar el dia 2 juny. Es tractava d'una mostra d'arts aplicades dels alumnes de l'Escola Massana on s'hi van poder veure peces de joieria, cristalleria, orfebreria i ceràmica. En aquest centre, la Massana, hi havia estudiat anys abans el ceramista bredenc Ramon Samon, membre de la junta executiva, i segur que tingué un paper important en la organització d'aquesta part del programa. Una altra exposició destacable és la que es va inaugurar el dia 13 d'agost, dia de Sant Hipòlit, patró dels ollers. Amb la voluntat de valorar la feina dels artesans locals es va inaugurar una exposició de ceràmica utilitària i artística produïda a Breda, que es va acompanyar d'una mostra de ceràmica ibera provinient d'unes excavacions fetes a Llagostera. La ceràmica

utilitària va estar representada per les peces de la cooperativa local, mentre que la decorativa va sortir dels tallers Majó, Moratones, Samon i Trunas. Cinc dies després, i també volent reivindicar aquesta filia artística de la vila, es van inaugurar dues creus de terme per a cada una de les entrades del municipi. Encara avui lluen i donen la benvinguda als visitants i passavolants, complint amb la funció que els van donar els seus creadors, els Amics de les Creus de Terme del Cercle Artístic Sant Lluç. Però, des del punt de vista artístic, una de les activitats que tindria més conseqüències seria l'exposició inaugurada el 8 de setembre. Es van mostrar, a la sala d'exposicions de la casa consistorial, una trentena d'obres de l'artista noucentista Josep Aragay, resident a Breda des de mitjans dels anys 20. Hi destacava un cicle dedicat al Gènesi i la pintura de grans dimensions *Vacances*, força polèmica quan va aparèixer en públic l'any 29. En la inauguració de l'exposició Aragay va expressar la voluntat d'oferir el seu llegat a Breda, el poble on havia residit la major part de la seva vida. Més endavant, algú li prendria la paraula. En aquella mateixa exposició s'hi podia trobar, al marge de l'obra d'Aragay, un document procedent del castell de Peralada, cedit pel seu propietari, Miquel Mateu i Pla, que havia estat alcalde de Barcelona conegut popularment com a *Mateu del ferro* pels seus negocis metal·lúrgics. Aquest document tenia una gran transcendència, perquè no era altre que l'acta de consagració de l'església del monestir.

AUTOR: FRANCESC MAS I AMARGANT

Moment de la missa concelebrada

El passat medieval de Breda i el seu monestir es va reivindicar amb diverses activitats. La primera d'elles va ser la conferència d'Antoni

AUTOR: FRANCESC MASI I AMARGANT

El Cercle Bredenc en el moment de l'actuació de l'Orfeó Català

Gelabert, professor d'Història de l'Art a les Escoles Municipals de Barcelona, programada el dia 7 de juliol. Es va titular *L'Art català a través de la seva història* i, tot i el títol genèric, la dissertació es va centrar sobretot al voltant de l'art romànic perquè era romànic el temple que s'havia consagrat 900 anys abans, del qual en sobreviu el campanar i una ala del claustre. Antoni Gelabert, a part de ser professor, era conegut per les seves xilografies que sovint acompanyaven edicions de bibliòfil. Un dels autors que treballà sovint amb Gelabert fou Mn. Pere Ribot de Riells, que alhora, formava part de la junta d'honor del Novè Centenari, la qual cosa ens fa pensar que intervingué com a mitjancer. El 25 de juliol s'inaugurava una exposició d'objectes provinents del monestir: fragments de retaule, pergamins, quadres... Destacava Enric Casals a *Los Sitios de Gerona* que hi havia quatre quadres "*de grandes proporciones en los que el tiempo ha dejado sentir su huella*". De fet, aquests quatre quadres s'havien trobat amagats al galliner de la rectoria, on havien anat a parar per ser salvats dels desastres de la Guerra del 36. No se sabia en un primer moment però aquests quadres, tal com dictaminà Joan Ainaud de Lasarte, eren obra d'Antoni Viladomat, el més important pintor català del barroc. Després de moltes vicissituds el conjunt de quadres va ser penjat a l'església en la seva totalitat de nou l'any 1984, tot i que ara estan dipositats a Girona. És també amb aquesta voluntat de viatjar al passat que el 28 de juliol es va fer una representació de teatre medieval a càrrec de l'Institut del Teatre

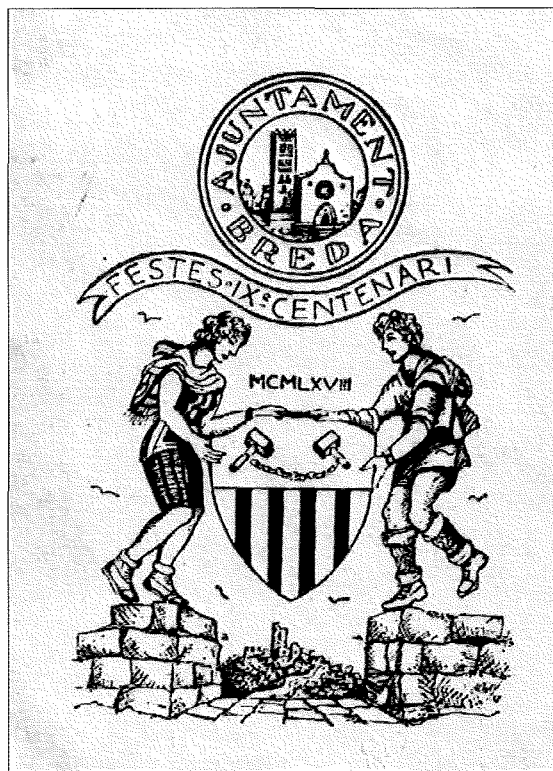

Inauguració del Pati de l'Abadia. D'esquerra a dreta: Marcelo González, Narcís Jubany i l'alcalde Alfons Clavell

de Barcelona. Tres peces: 2 anònims francesos i una obra del portuguès Gil Vicente que es van representar a les escales que uneixen la plaça de la Vila (aleshores dels Màrtirs) amb la plaça del Convent, rere l'absis de l'església. El dia 10 de setembre, al ja desaparegut Cinema Ideal, el monjo de Montserrat Cebrià Baraut va parlar dels orígens de Breda relacionant-los amb l'empremta de l'ordre benedictina. Tot seguit –i per això es feia al cinema- Miquel Oliva, director del Museu Provincial va fer una conferència amb una projecció d'un documental sobre art romànic.

Era bon moment, també, per recuperar tradicions perdudes. Ja hem dit que el Novè Centenari va fer que Breda es redescobrí a si mateixa. Així, el 23 de maig s'havia programat una ballada del ball de gitanes, desaparegut del folklore bredenc des de feia més de dues dècades, tot i haver tingut èpoques de gran esplendor. Sota la direcció de Josep Safont, amb la música de Salvador Codina i amb el vestuari dissenyat per Joaquim Mayugo (membre de la junta i sastre) es van representar cinc danses amb el Cercle Bredenc ple fins al capdamunt. L'èxit colossal va obligar a tornar-lo a representar l'endemà a la tarda i, fins i tot, es va fer una tercera representació el 25 de juny i una altra a la festa major de Blanes.

El gran dia, però, va ser el 6 d'octubre. La data exacta de la celebració hagués estat el 4 però es va traslladar al diumenge següent. Pot semblar que es filava molt prim, però l'alcalde Clavell comenta que va rebre algunes

*Al·legoria del Novè Centenari realitzada per
Josep Aragay*

pressions per no fer-ho coincidir amb el 34è aniversari de la proclamació de l'Estat Català per part de Lluís Companys. Tot i així va decidir mantenir la data. El poble s'havia endiumenjat i els balcons s'acolorien amb domassos i banderes. També s'havia rentat la cara de l'església remodelant-hi algunes capelles i instal·lant-hi un nou altar de pedra. La jornada va començar a dos quarts d'onze, hora en la qual una gentada omplia l'església fins al punt de sobreeixir-ne. Per pal·liar aquest excés d'assistència es va arribar a muntar un circuit tancat de televisió que permetia seguir la cerimònia des del Cercle Bredenc. Recreant el que havia passat nou-cents anys abans, es va consagrar el nou altar de l'església de Breda, fent-ho el bisbe de Girona Narcís Jubany. La missa posterior va voler recordar el que havia el 4 d'octubre del 1068. Com aleshores, a Breda havia el bisbe de Girona i l'arquebisbe de Barcelona, ara Marcelo González. Ja no existia l'abadia de Breda, però el càrrec abacial local va ser substituït per un altre abat benedictí. És per això que Cassià Just, abat de Montserrat, també va concelebrar la missa acompanyat d'un

monjo del mateix monestir. S'hi van afegir el bisbe de Vic, el rector de Riells –el sacerdot poeta Mn. Pere Ribot– i el rector de Breda, Salvador Jué. En substitució dels vescomtes de Cabrera, hi eren les autoritats civils gironines i breidenques: l'alcalde de Breda i els dels pobles veïns, el governador civil Hellín, el president de la diputació Pere Ordís i els procuradors a corts Narcís de Carreras i Joan de Llobet. Durant els oficis religiosos l'Orfeó Català va interpretar la *Missa* del seu director Lluís Maria Millet, i van estrenar-s'hi també els *Goigs al Sant Salvador del Món*, amb lletra d'Osvald Cardona i música també de Millet. Després de l'acte culminant de les festes del Novè Centenari, una gentada atapeí el Pati de l'Abadia, dins del recinte de l'antiga casa abacial. Amb les desamortitzacions, aquest espai havia passat a mans privades i s'hi havia construït, amb gens d'encert, edificacions al seu interior alterant-ne substancialment l'aspecte i convertint-lo en un trist carreró. L'ajuntament d'aleshores va decidir adquirir l'espai al seu propietari i enderrocar el garatge que l'ocupava. Ara tocava inaugurar el fruit d'aquelles gestions: una petita placeta al bell mig del casc antic de Breda. La commemoració, després de d'aquells soferts mesos de feina, va cloure amb un concert al Cercle Bredenc a les 5 de la tarda d'aquell mateix dia, obert pel mític *Cant de la Senyera*.

ORFEÓ CATALÀ	
Director: Mestre LLUÍS M. ^a MILLET	
Subdirector: Mestre ADOLF CARANÉ	
Auditori n.º XXV	
CONCERT	
NOVÈ CENTENARI	
DE LA CONSAGRACIÓ DE L'ALTAR DEL MONESTIR DE	
SANT SALVADOR DE BREDÀ	
PROGRAMA	
I	
El Cant de la Senyera	EL MILLET
Sota de l'om (pop. catalana)	MOMERA
La nina bella	TEREZ MOYA
El Pastoret	EL MILLET
Una senyeta, una via (Canta de breu del Camp de l'Esperança)	EL M. ^a MILLET
El Capador i la pastoreta (pop. catalana)	BOTER
Fons, fons (Canta en forma de sardana)	TOMAS
La canço nostra (sardana)	MOMERA
II	
Jesús està escoltant (espíritual negre)	DAWSON
Roseta (pop. francesa)	V. DYNIDY
Ègla eterna	GRANADOS
Pel món qui ve	JANNQUIN
HIVERN, veu soa fort després	DEBUSSY
(De «Trois Chansons de Charles d'Orléans»)	
(petita pausa)	
Ave Maria	J. DE FRES
La Paradisum	EL M. ^a MILLET
La mort de l'escola (poema coral)	NICOLAU
Sònia Albadalejo, soprano	
Josep López Esparber, baríton	
Director: Mestre LLUÍS M. ^a MILLET	
BREDÀ, 6 D'OCTUBRE 1908	
EN EL LOCAL NOU DEL CERCLE BREDENC	
Dretal del «Pati de l'Abat».	
(fotografia F. Mas).	

Programa del concert de l'Orfeó Català

Es corre el perill, després d'actes d'aquesta magnitud, que la llavor escampada, sigui per fatiga o per deixadesa, caigui en terra eixorca.

Afortunadament, aquest no va ser el cas del Novè Centenari de Breda. L'abril del 72 l'alcalde Clavell va tornar a reunir els membres de la junta executiva per tal de proposar-los la creació d'una associació que mantingués el tremp de l'efemèride passada. Així és com va néixer Amics de Breda, entitat presidida inicialment pel ceramista Ramon Samon, que es va dedicar a impulsar tot tipus d'iniciatives culturals. Entre moltes altres activitats, hi hagué la preocupació per la restauració dels quadres d'Antoni Viladomat rescatats aquell 68 –finalment no se'n pogueren sortir del tot amb les col·lectes i s'hagué de recórrer a instàncies superiors per al finançament de la restauració- i la creació, després de la mort de l'artista, d'un museu monogràfic dedicat a Josep Aragay. De fet, la vídua d'Aragay, Teresa Solà, va fer memòria a l'amic de l'artista i membre d'Amics de Breda Marcel·lí Trunas de la voluntat d'Aragay de deixar el seu llegat al poble. Aleshores Trunas va traslladar la necessitat de crear un museu a una reunió de l'associació, convenint que el més convenient seria enviar una carta a l'Ajuntament exposant la situació. L'alcalde Clavell va convocar als Amics de Breda al seu despatx per comunicar-los que s'havia aprovat la seva proposta. Aquests foren els inicis del Museu Municipal Josep Aragay que sempre més avançaria gràcies a la feina de Marcel·lí Trunas, que n'esdevindria el director fins a la seva mort. Altres fruits d'aquesta commemoració van ser la restauració del Pati de l'Abadia l'any 1980, gràcies a la prèvia adquisició per part del municipi -tal com hem esmentat-, resultant un dels espais més emblemàtics i en més bon estat del casc antic bredenc. Finalment, també cal comentar que la recuperació del ball de gitanes durant el Novè Centenari va fer que a finals dels anys 80 molts dels qui hi participaren decidissin crear el Grup Dansaire Breda per dotar la representació d'una periodicitat.

Avui, però, la situació no és gaire falaguera. Amics de Breda no va tenir relleu generacional reeixit, el Museu Municipal Josep Aragay avança sense direcció i si rutlla és gràcies al treball voluntari, el Grup Dansaire Breda es va dissoldre i bona part del casc antic –església inclosa- està completament degradat, tot esperant la resurrecció de l'empenta del Novè Centenari.

BIBLIOGRAFIA

BALDELLO, FRANCESC. "Nuevas ediciones de gozos". La Vanguardia Española [Barcelona] 12 de gener de 1969, p.53.

CASALS, ENRIC. "Breda: inauguración de una exposición de obras de la Escuela Massana". La Vanguardia Española [Barcelona] 7 de juny de 1968, p.36

CASALS, ENRIC. "Exposición de arte de la Escuela Massana". Los Sitios [Girona] 9 de juny de 1968, p.6

CASALS, ENRIC. "Breda: IX centenario de la consagración del Monasterio de San Salvador". La Vanguardia Española [Barcelona] 3 de maig de 1968, p.26

CASALS, ENRIC. "Breda: reposición del ball de gitanes". La Vanguardia Española [Barcelona] 20 de juny de 1968, p.33

CASALS, ENRIC. "El domingo, IX centenario de la consagración del monasterio de San Salvador". Los Sitios [Girona] 21 de juny de 1968, p.5

CASALS, ENRIC. "Con resonante éxito se representó el ball de gitanes". Los Sitios [Girona] 27 de juny de 1968, p.7

CASALS, ENRIC. "Hoy conferencia". Los Sitios [Girona] 7 de juliol de 1968, p.7

CASALS, ENRIC. "Breda: prosiguen los actos conmemorativos del IX centenario de la consagración del monasterio de San Salvador". La Vanguardia Española [Barcelona] 20 de juliol de 1968, p.26

CASALS, ENRIC. "La festividad de San Hipólito, patrón dels ollers". Los Sitios [Girona] 23 d'agost de 1968, p.6

CASALS, ENRIC. "Breda: interesantes manifestaciones culturales para la fiesta mayor". La Vanguardia Española [Barcelona] 8 de setembre de 1968, p.30

COLL, JAUME. Breda històrica i actual. Granollers: Editorial Montblanc, 1971, 376 p.

COMA, VICENÇ. "El noveno centenario de la consagración del monasterio de San Salvador de Breda". Los Sitios [Girona] 20 de setembre de 1968, p.6

COMA, VICENÇ. "Broche final a las fiestas del noveno centenario de San Salvador de Breda". Los Sitios [Girona] 11 d'octubre de 1968, p.5

NADAL, ANNA. "IX centenario de un famoso monasterio catalán: San Salvador de Breda". La Vanguardia Española [Barcelona] 7 de maig de 1968, p.45.

NADAL, ANNA. "Breda se dispone a celebrar los nueve siglos del monasterio de San Salvador". La Vanguardia Española [Barcelona] 3 d'octubre de 1968, p.48.

NADAL, ANNA. "Clausura del IX centenario del monasterio de San Salvador de Breda". La Vanguardia Española [Barcelona] 5 d'octubre de 1968, p.43.

NADAL, ANNA. "Gigantesco esfuerzo de la localidad de Breda". La Vanguardia Española [Barcelona] 12 d'octubre de 1968, p.39.